

Turinys

I. Miestas upių slėnyje tarp kalvų

Katedros laikrodžio dūžiuose – Vilniaus istorijos žingsniai / / 9

Pirmieji laikrodžiai Lietuvoje / 13

Vilniaus pilys / 15

Valdovo knygos ir juokdarys / 17

Valdovo dvaras ir jo dvariškiai / 18

Magas Tvardauskas: iš Vilniaus – į mėnulį / 19

Šventaragio slėnis tampa katedros aikšte / 21

Viešojo transporto pradžia / 28

Šviesuoliai apie magišką Vilniaus traukos paslaptį / 29

Apie senamiesčio likimą / 38

Prie karaliaus Mindaugo paminklo / 39

Apie tariamą Mindaugo veidmainystę / 42

Miestas – tai amatininkų ir pirklių savivalda / 43

Pirkliai XVI a. teismuose / 48

Kodėl rotušė be laikrodžio? / 49

Gyvenimas pagal amatų cecho statutą / 51

Iš Vilniaus cechų statutų / 54

Vilniaus gynybinei sienai – per 500 metų / 55

Jurginės Vilniuje / 58

Gaivieji šaltiniai / 59

Apie Subačiaus pavadinimą / 66

Paini sostinės Žaliojo tilto istorija / 67

Italo „invencija“ / 72

Pirmoji Vilniaus okupacija 1655–1661 m. / 73

Kalėda okupantams / 76

Edukacijos reforma 1773 m. / 77

Ką vilniečiai vadino faktoriumi? / 80

Didvyriškoji Vilniaus gynyba 1794 m. / 81

Generalgubernatoriaus skolos / 84

Laikas senojo Vilniaus gatvėse / 85

Kaip išmatuoti bokšto aukštį / 90

Pirmieji Vilniaus kalendoriai / 91

Iš senųjų kalendorių / 94

Vilnius – Lietuvos mokslo lopšys / 95

Iš senojo universiteto kasdienybės ir švenčių / 101

Garbingoji astronomijos observatorijos istorija / 103

Žvaigždės ir kava / 108

Joninių tradicija ir „raganų“ turgeliai / 109

Kad tik būtų graži... / 112

Istoriniai pakilimai į Vilniaus padangę / 113

Krėslas iš dangaus / 116

Neris – miesto motina / 117

Napoleonas ir Vilnius / 120

Lietuvių dainos Vilniaus spaudoje / 123

Botanikos profesorius ir kava / 126

Baltieji stulpai – išaugusios sostinės ribos / 127

Paminklas, kurį galima mindyti kojomis / 130

Vilniaus piešimo mokykla ir jos ugdytiniai / 131

Miesto vežikai / 134

Šaunieji Vilniaus „nenaudėliai“ / 137

Daktariška barzdaskučio išmintis / 140

Sodas senamiesčio širdyje / 141

Žaibas nutrenkia skundiką / 144

- Vilkpedės legenda / 145
Arkangelo Mykolo vėtrungės / 148
 Muziejus – istorinės atminties saugykla / 149
Miesto paminklų istorijos / 152
Vilniečio išradimas / 154
 Smagioji Kaziuko mugė vakar ir šiandien / 155
Kaziuko šneka ir „kermošavas“ / 160
 Viešasis Vilniaus gyvenimas XIX–XX a. pradžioje / 161
Pirmosios kelionės geležinkeliu ir jo tuneliais / 164
 „Vilniaus žinios“ – pirmasis lietuviškas dienraštis / 165
Senieji miesto adresai / 168
 Lietuvybės sala – Šlapelių knygynas / 169
Vilniaus diena: praėjis ir ateitis / 172
- Lietuvių mokslo draugija – nepriklausomos valstybės projektui / 173
Antakalnio link / 178
 1917 m. lietuvių konferencija Vilniuje / 179
Hanibalo legenda ir jos ištakos / 182
 Miesto gatvių apšvietimas / 183
Svajų šalis – kinas / 188
 Klubas „Smorgonia“ – su meile Vilniaus tradicijoms / 189
Petrinės Antakalnyje / 192
 Pirmoji lietuviška gimnazija ir jos vargai / 193
Brandos atestato egzaminai prieškarui / 204
 Vilnius – radiotechnikos pramonės centras / 205
Atgimusi Baltruoko tradicija / 209

II. Palikę pėdsakus Vilniaus grindinyje

- Šv. karalaitis Kazimieras – nemari Vilniaus legenda / 213
 Karvedžio Kasparo Bekešo atminimui / 216
 Valstybininkas Leonas Sapiega / 220
 Juris Elgeris, Vilniuje publikavęs latviškus raštus / 223
 Auksarankis laikrodininkas Jokūbas Glerkė / 226
 Jonas Rudamina Dusetiškis – pirmosios mokslinės knygos autorius / 231
 Vilniuje nukaltas „metro“ terminas / 234
 Šviesuolis Pijoras Motiejus Dogelis / 237
 Nuotykingas bajoraitės Salomėjos gyvenimas / 241
 Fizikos tėvu vadintas Juozapas Mickevičius / 249
 Keliautojas aplink pasaulį Georgas Forsteris / 257
 Lauryno Gucevičiaus inžinerinė veikla / 261
 Įžymusis gamtininkas Stanislovas Bonifacas Jundzilas / 265
 Tautos didvyris Jokūbas Jasinskis / 269
 Neįtikėtini Vilniaus pramuštalvio nuotykių / 273
 Profesoriaus Jozefo Franko pasakojimai / 281
 Gydytojas ir visuomenininkas Jokūbas Šimkevičius / 285
 Universiteto legenda – Joachimasis Lelevelis / 292
 Darbštuolis istorikas Mykolas Balinskis / 295
- Patrioto Simono Konarskio atmintis / 299
 Novatoriški astronomo Georgo Sablerio darbai / 303
 Kraštotylininkas ir rašytojas J. I. Kraševskis / 307
 Pirmasis muziejininkas Eustachijus Tiškevičius / 310
 Pirmojo vadovo po Vilnių autorius A. H. Kirkoras / 315
 Vilnius ir Egiptas / 317
 Mikalojus Akelaitis, lietuviybės žadintojas / 322
 Lietuvybės karys Juozas Ambraziejus / 326
 T. Vrublevskio biblioteka – Vilniui ir jo žmonėms / 329
 Darbštuolis istoriografas Mykolas Brenšteinas / 333
 Architektas Antanas Vivulskis / 337
 Kunigas Petras Kraujalis ir „Ryto“ draugija / 341
 Einant Totorių gatve / 344
 Mokslininkų Nevodničianskių dinastija / 348
 Iškilusis valstybininkas Stasys Šilingas / 351
 Šmaikštuolė Aldona Liobytė / 355
 Paskutiniai Vilniaus pilėnai / 359
- Panaudota literatūra* / 367
Vilniaus miesto metų datos / 369
Asmenvardžių rodyklė / 371